

**Рудченко Иван Яковлевич**

# **Народные южнорусские сказки**

**Выпуск 2**

**Москва  
«Книга по Требованию»**

УДК 82-053.2  
ББК 84-4  
И17

И17      **Иван Яковлевич Р.**  
Народные южнорусские сказки: Выпуск 2 / Рудченко Иван Яковлевич – М.: Книга  
по Требованию, 2023. – 220 с.

**ISBN 978-5-519-83813-9**

**ISBN 978-5-519-83813-9**

© Издание на русском языке, оформление  
«YOYO Media», 2023  
© Издание на русском языке, оцифровка,  
«Книга по Требованию», 2023

Эта книга является репринтом оригинала, который мы создали специально для Вас, используя запатентованные технологии производства репринтных книг и печати по требованию.

Сначала мы отсканировали каждую страницу оригинала этой редкой книги на профессиональном оборудовании. Затем с помощью специально разработанных программ мы произвели очистку изображения от пятен, клякс, перегибов и попытались отбелить и выровнять каждую страницу книги. К сожалению, некоторые страницы нельзя вернуть в изначальное состояние, и если их было трудно читать в оригинале, то даже при цифровой реставрации их невозможно улучшить.

Разумеется, автоматизированная программная обработка репринтных книг — не самое лучшее решение для восстановления текста в его первоизданном виде, однако, наша цель — вернуть читателю точную копию книги, которой может быть несколько веков.

Поэтому мы предупреждаем о возможных погрешностях восстановленного репринтного издания. В издании могут отсутствовать одна или несколько страниц текста, могут встретиться невыводимые пятна и кляксы, надписи на полях или подчеркивания в тексте, нечитаемые фрагменты текста или загибы страниц. Покупать или не покупать подобные издания — решать Вам, мы же делаем все возможное, чтобы редкие и ценные книги, еще недавно утраченные и несправедливо забытые, вновь стали доступными для всех читателей.



## ОГЛАВЛЕНІЕ.

---

|                                                | Страниц. |
|------------------------------------------------|----------|
| 1. Рукавичка . . . . .                         | 1.       |
| 2. Колобок . . . . .                           | 2.       |
| 3. Котик и Півник . . . . .                    | 3.       |
| 4. Лисичка-сестричка и Вовк-панебрат . . . . . | 6.       |
| 5. Лисичка-сваха. . . . .                      | 9.       |
| 6. Котик . . . . .                             | 12.      |
| 7. Солом'яний бичок . . . . .                  | 13.      |
| 8. Два товариші . . . . .                      | 16.      |
| 9. Волохаті люде. . . . .                      | 19.      |
| 10. П'яниця и чорт . . . . .                   | 21.      |
| 11. Убогий чоловік и Чорт . . . . .            | 25.      |
| 12. Упирь и Миколай . . . . .                  | 27.      |
| 13. Кривенька уточка . . . . .                 | 32.      |
| 14. Голуб . . . . .                            | 35.      |
| 15. Телесик . . . . .                          | 38.      |
| 16. Золотий черевичок . . . . .                | 43.      |
| 17. Мачуха . . . . .                           | 49.      |
| 18. Рись-мати . . . . .                        | 51.      |
| 19. Дідова дочка и бабина дочка . . . . .      | 54.      |
| 20. Дідова дочка и бабина дочка . . . . .      | 61.      |
| 21. Кобиляча голова . . . . .                  | 65.      |
| 22. Брат и сестра в лісі . . . . .             | 67.      |
| 23. Попович Ясат . . . . .                     | 71.      |

|                                                   |      |
|---------------------------------------------------|------|
| 24. Лдѡви . . . . .                               | 75.  |
| 25. Летючий корабель . . . . .                    | 78.  |
| 26. Горщище-кисилище . . . . .                    | 85.  |
| 27. Богатирь з бочки . . . . .                    | 89.  |
| 28. Царівна-жаба . . . . .                        | 99.  |
| 29. Ох . . . . .                                  | 107. |
| 30. Про царенка Йвана и чортову дочку .           | 114. |
| 31. Вітер . . . . .                               | 125. |
| 32. Торба . . . . .                               | 136. |
| 33. Убогий та Багатий, и дівка-чорнявка .         | 139. |
| 34. Безщасний Данило и розумна жона .             | 153. |
| 35. Правда та Неправда . . . . .                  | 156. |
| 36. Гордий цар . . . . .                          | 159. |
| 37. Москаль-товкач . . . . .                      | 164. |
| 38. Чоловік з маслом и москалі . . . . .          | 167. |
| 39. Москаль и чумак . . . . .                     | 169. |
| 40. Москаль-рибалка . . . . .                     | 170. |
| 41. Москаль-шкапа . . . . .                       | 173. |
| 42. Москаль и смерть . . . . .                    | 177. |
| 43. Москаль . . . . .                             | 179. |
| 44. Циган-дурник . . . . .                        | 182. |
| 45. Циган-великовойн . . . . .                    | 185. |
| 46. Циган и змій . . . . .                        | 187. |
| 47. Циган и Юрій . . . . .                        | 190. |
| 48. Про цигана: а и б . . . . .                   | 191. |
| 49. Про жидів: I, II и III . . . . .              | 192. |
| 50. Про литву: I, II, III и IV . . . . .          | 194. |
| 51. Про попів: I, II, . . . . .                   | 198. |
| 52. Про ченця . . . . .                           | 200. |
| 53. Про панів-ляхів: I, II, III, IV, V, . . . . . | 202. |
| 54. Панська політика . . . . .                    | 207. |

Когда я приступалъ къ изданію сборника южно-русскихъ сказокъ, я намѣревался ограничиваться сказками нигдѣ ненапечатанными, и только, въ видѣ исключенія, допустилъ перепечатку нѣкоторыхъ сказокъ изъ «библіографической рѣдкости»—Черниговскихъ губернскихъ Вѣдомостей. Сказокъ, помѣщенныхъ въ другихъ изданіяхъ, указанныхъ мною въ предисловіи къ 1-му выпуску, я не считалъ себя въ правѣ перепечатать безъ согласія собирателей. Но въ настоящее время, благодаря обязательному согласію Н. И. Костомарова и М. Т. Номиса, я перепечатаваю записанныя ими сказки изъ Молодика и Черниговскаго Листка, какъ тоже изданій, сдѣлавшихся большою рѣдкостью.

**И. Р-ко.**

---



# 1.

## РУКАВИЧКА.

Був собі дід, та загубив рукавичку. От біжить мишка, улізла в ту рукавичку та, й сидить.

А це скаже жаба, та й каже: «Хто, хто у цій рукавиці?» — «Мишка-скряботушка. А ти хто?» — «Жабка-скрекотушка. Пусти и мене.» — «Иди.»

От біжить зайчик, та й каже: «Хто, хто у цій рукавиці?» — «Мишка-скряботушка й жабка-скрекотушка. А ти хто?» — «Зайчик-лапанчик. Пусти і мене.» — «Иди.»

Коли це біжить лисичка: «Хто, хто у цій рукавиці?» — «Мишка скряботушка, жабка-скрекотушка и зайчик-лапанчик. А ти хто?» — «Лисичка-сестричка. Пусти і мене.» — «Иди.»

От вони сидять; біжить вовчик и питає: «Хто, хто у цій рукавиці?» — «Мишка-скряботушка, жабка-скрекотушка, зайчик-лапанчик, та сестричка-лисичка. А ти хто?» — «Вовчик-братік. Пусти і мене.» — «Иди.»

Коли йде ведмідь, гуде и питає: «Хто, хто в цій рукавиці?» — «Мишка-скряботушка, жабка-скрекотушка, зайчик-лапанчик, лисичка-сестричка и вовчик-братік. А ти хто?» — «Ведмідь-набрідь. Пусти і мене в рукавичку.» — «Иди.» От, и той уліз.

Біжить кабан: «Хро-хро-хро! хто, хто в цій рукавиці?» — «Мишка-скряботушка, жабка-скрекотушка, зайчик-лапанчик,

лисичка-сестричка, вовчик-братік и ведмідь-набрідь. А ти хто?—«Кабан-неклан. Пустіть в рукавичку и мене.»—«Иди.» От і той уліз, тай сидять.

Коли це иде стрілець; бачить, що рукавичка ворухицця,—він як стрільне—аж там от-скільки шкур!

(Записана въ г. Миргородѣ Полтавской губ., А. Я. Рудченкомъ.)

## 2.

### К О Л О Б О К.

Жив собі дід та баба, та такі убогі, що нічого в них нема. От раз дожились вже до того, що нестало у них и хліба—п'їсти нічого. Дід и каже: «Бабусю! піди у хижку та назмітай у засіці борошеньця, та спечи мипі колобок.» От баба так и зробила: витопила в печі, замісила яйцями борошно, що назмітала, спекла колобок и положила на вікні, щоб простиг. А він з вікна—та на приспу, а з приспу—та на землю, та й побіг дорогою.

Біжить та й біжить, а на зустріч йому зайчик. «Колобок, важе, колобок, я тебе ззім!» А він каже: «Не йїж мене, зайчику-побігайчику, я тобі пісні заспіваю.—«А ну, якої?»

«Я по коробу метений,  
На яйцях спечений,—  
Як од баби та од діда втік,  
Так и од тебе втечу!»

Та й побіг.

Біжить та й біжить,—зустрічає його повк. «Колобок, колобок, я тебе ззім!»—«Не йїж мене, вовчику-братіку, я тобі пісні заспіваю.»—«А ну, якої?»

«Я по коробу метений,  
На яйцях спечений,—

Як од баби та од діда втік,

Так и од тебе втечу!»

Та й побіг.

Знову біжить тай біжить,—зустрічає його ведмідь. «Колобок, колобок, я тебе ззім!»—«Не йіж мене, ведмедику-братіку, я тобі пісні заспіваю.»—«А ну!»

«Я по коробу метений,

На яйцях спечений—

Як од баби та од діда втік,

Так и од тебе втечу!»

Та й маху...

Біжить тай біжить, зустрічаєдця з лисичкою. «Колобок, колобок, я тебе ззім!»—«Не йіж мене, лисичко-сестричко, я тобі пісні заспіваю.»—«А пу, якої?».

Я по коробу метений,

На яйцях спечений,—

Як од баби та од діда втік,

Так и од тебе втечу!»

«А пу-ну, ще заспівай! Сідай у мене на язиці, що́ мені чутніше було.» От він и сів, та й давай співати:

«Я по коробу метений,

На яйцях спечений.....»

А лисичка його—гам! та й проковтнула.

(Записана тамъ же.)

---

### 3.

#### КОТИК и ПІВНИК. \*)

Був собі Котик и Півник, та й побратались. От котикові треба ити по дрова, він и каже півникові: «Сядь же ти, пів-

---

\*) См. вып. I, с. 27—29, № 15: Лисичка, Котик и Півник.

нику, на печі, та йїж калачі, а я піду по дрова, та як прийде лисичка, то не озивайсь!» Пішов.

Коли ж біжить лисичка. «Півнику, братіку, одчини! Півнику, братіку, одчини! як не одчиниш, онцє видеру, борщик вийім и тебе возьму.» А півник каже: «Тоток-тоток, не велів коток! тоток-тоток, не велів коток!» От лисичка онцє видрала, борщик вийїла и півника взяла. Несе його, а він кличе котика — спиває:

«Мій котику,  
Мій братіку!  
Несе мене лиса  
За клинові ліса,  
За крутийі гори,  
За бистрийі води..»

От котик почув, прибіг, одняв півника и поніс до дому, та й каже знов: «Гляди ж, півнику, як прийде лисичка, не одкликайся, бо тепер я піду дальше!» Пішов.

А лисичка вже й біжить Стук-стук в віконце: «Півнику, братіку, одчини! як не одчиниш, онцє видеру, борщик вийім и тебе возьму!» А півник усе: «Тоток-тоток, не велів коток!» От вона онцє видрала, борщик вийїла и його взяла. Несе, а півник знову:

«Мій котику,  
Мій братіку!  
Несе мене лиса  
За клинові ліса,  
За крутийі гори,  
За бистрийі води...»

Раз проспівав—не чує котик; він вдруге голосніше—котик прибіг, одняв його и поніс до дому, та й каже: «Тепер же я піду далеко-далеко, и хоч як уже будеш кричати—не почую; то вже мовчи, не озивайся до лисички!»

Коли ж изнов лисичка: «Півнику, братіку, каже, одчини!

півнику, братіку, одчини! як не одчинеш, онконце видеру, борщик вийім и тебе возьму!» А півник: «Тоток-тоток, не велів коток!» От лисичка онконце видрала, борщик вибіла и його взяла. Несе, а півник співає—раз, удруге, втретє... Котик не почув, а лисичка й понесла півника до дому.

У вечері приходить котик до дому—нема півника; він зажуривсь, а далі зробив собі бандурку, узав мішок и молоток, и пішов до лисиччиної хатки,—став и заграв:

«А в лиски-лиски новий двір,  
Чотирі дочки—на вибір,  
П'ятий Пилипко,  
Та й той мій!

Пилипко-липка, вийди на ринку—посмотри;  
Як бубни бубнять, як сурми сурмять—погляди!»

А лисичка саме пекла палянички. От старша дочка лисиччина и каже: «Мамо, піду и подивлюсь: хто се так гарно грає, и паляничку возьму.» А лисичка каже: «Иди!» И дала їй паляничку. Дочка пішла, а котик їйі—цок, та в лобок, та в мішок, та й знов став грати.

От и друга дочка каже лисичці: «Піду и я, мамо!» Лисичка каже: «Иди, доню!» И їй дала паляничку, и ся пішла. А він и ту—цок, та в лобок... А після и третя дочка, и четверта. А Пилипко ждав-ждав и каже: «Піду я, мамо, залєну їйх,—чого вони так забарились!» Пішов. А котик и його—цок, та в лобок, та в мішок. А послі в хату до лисички— и їйі убив. та тоді дивиця, що півник уже без стегенця,—витяг борщик, достав стегенце, притулив до півника, та й поніс його до дому. От вони живуть, и хліб жують, и постолом добро возять.

(Записана в х. Мотроповкѣ Борзенскаго у., Черниговской г.)

4.

ЛИСИЧКА-СЕСТРИЧКА п ВОВК-ПАНЕБРАТ. \*)

Як була собі лисичка, та зробила хатку, та й живе. А це приходять холоди. От лисичка змерзла, та й побігла в село вогню добувать, щоб витопить. Прибігає до одній баби, та й каже: «Здорови були, бабусю! з неділею.... Позичти міні огню, я вам одслужу.» «Добре, каже, лисичко-сестричко. Сідай, погрійся трохи, поки я пиріжечки повибіраю з печі!» А баба макові пиріжки пекла. От баба вибіра пиріжки, та на столі кладе, щоб прохолоди; а лисичка підгляділа, та за пиріг, та з хати... Вийшла мачок з середини, а туди напхала сміттячка,—стулила, та й біжить.

От, біжить, а хлопці товар женуть до води. «Здорови були, хлопці!»—«Здорова, лисичко-сестричко!»—«Проміняйте міні бичка-третячка за маковий пиріжок!»—«Добре, кажуть.» «Тільки, каже, тепер не ййже, а як я вибіжу з села, то тоді.» От помінялись. Лисичка за бичка—та в ліс... А хлопці до пиріжка—аж там сміттячко...

От, прибігла лисичка до своїй хатки, вирубала дерево, зробила санки, запрягла бичка—и йіде. Аж біжить вовк: «Здорова, лисичко-сестричко!»—«Здоров, вовчику-братіку!»—«Де ти взяла бичка-третячка та санки?»—«Зробила собі!» «Підвези ж, каже, лисичко-сестричко!»—«Е, куди я тебе візму? ти мині й санки поламаєш!»—«Ні, каже, я тільки одну ніжку положу.»—«Ну, клади!» От, одйіхали трохи, вовк и каже: «Положу я, лисичко-сестричко, й другу ніжку!»—«Е, вовчику-братіку, ти мині й санки поламаєш!»—«Ні, каже, не поламаю!» «Ну клади.» Вовк и положив. Йідуть, йідуть, коли це щось—трісь

\*) См. Пар. русскія сказки, г. Афанасьева, вып. IV, стр. 11—14: в) *Лисичка-Сестричка*.